

EUROPA-KOMMISSIONEN

Bruxelles, den 19.12.2011
COM(2011) 878 endelig/2

CORRIGENDUM

Annule et remplace le document
COM(2011) 878 final du 14.12.2011
page de couverture : titre incomplet
(Concerne les versions: DA, DE, ET, FI, IT, LV, MT, PL et PT)

RAPPORT FRA KOMMISSIONEN TIL EUROPA-PARLAMENTET, RÅDET OG DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG

Rapport om gennemførelsen og virkningerne af følgeretsdirektivet (2001/84/EF)

INDHOLDSFORTEGNELSE

1.	Indledning	3
1.1.	Direktivets mål	3
1.2.	Rapportens formål	3
1.3.	Procedurespørgsmål og høring af interesserede parter	4
2.	Direktivets virkninger	4
2.1.	Baggrund – det globale kunstmarked	4
2.2.	Konkurrencemulighederne på markedet for moderne kunst og nutidskunst i EU, hvad angår relevante markeder, som ikke anvender følgeret	4
2.2.1.	Auktionssalg af levende kunstneres værker	5
2.2.2.	Auktionssalg af værker af kunstnere, der er afdøde ved døden inden for 70 år før salgsdatoen	6
2.3.	Følger for det indre marked	6
2.3.1.	Auktionssalg af levende og afdøde kunstneres værker	6
2.3.2.	Ændringer i den samlede markedsandel	7
2.4.	Faktorer, der påvirker udviklingen på kunstmarkederne	7
2.4.1.	Mobilitet i de højere prisklasser	7
2.4.2.	Administrativ byrde i de lavere prisklasser	8
3.	Gennemførelsesspørgsmål på nationalt plan	8
3.1.	Vederlagssatser	8
3.2.	Forvaltningsprocedurer	8
3.2.1.	Administrationsomkostninger	9
3.2.2.	Omkostninger for forvaltningsorganisationer	9
3.2.3.	"Kaskadeeffekten"	9
4.	Konsekvenser for kunstnere	10
4.1.	Fordele og omkostninger for kunstnere	10
5.	Konklusioner	10
5.1.	De europæiske markeders konkurrenceevne	10
	Bilag 1	12

RAPPORT FRA KOMMISSIONEN TIL EUROPA-PARLAMENTET, RÅDET OG DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG

Rapport om gennemførelsen og virkningerne af følgeretsdirektivet (2001/84/EF)

1. INDLEDNING

1.1. Direktivets mål

Direktivet om følgeret (2001/84/EF af 27. september 2001) ("direktivet") blev udarbejdet med to primære mål for øje at "sikre ophavsmænd til billedkunstværker del i deres originale kunstværkers økonomiske succes"¹ på den ene side og at harmonisere anvendelsen af retten i hele EU. Det blev fastslået, at "[d]et har afgørende betydning for konkurrenceforholdene i det indre marked, om en sådan ret anvendes, da en betalingsforpligtelse på grundlag af følgeret er et forhold, som enhver, der ønsker at sælge et kunstværk, skal tage i betragtning. En sådan ret er derfor en faktor, som bidrager til at skabe konkurrencefordrejninger samt til flytning af salgsaktiviteter inden for Fællesskabet."²

I overensstemmelse med disse mål fremmede direktivet harmonisering af de materielle betingelser for anvendelsen af følgeretten: i) berettigelse og beskyttelsestid, ii) kunstværkkategorier, som er omfattet af følgeret, iii) den type videresalg, der skal være omfattet, dvs. alt videresalg, der omfatter kunsthandlere, iv) de vederlagssatser, der finder anvendelse på tværs af de definerede beløbsgrænser, v) maksimumsbeløbsgrænsen for minimumsvideresalgsprisen, der er omfattet af følgeret (3 000 EUR), og vi) bestemmelser om statsborgere fra tredjelande med ret til vederlag. Direktivet trådte i kraft den 1. januar 2006.

Da direktivet blev vedtaget, anvendte fire af de dengang 15 medlemsstater ikke følgeretten i den nationale lovgivning: Østrig, Irland, Nederlandene og Det Forenede Kongerige. Der blev indført en overgangsperiode til den 1. januar 2010 for disse medlemsstater, hvor de kunne vælge ikke at anvende følgeretten på berettigede afdøde kunstneres værker. Disse medlemsstater samt Malta anvendte denne bestemmelse og muligheden for at forlænge undtagelsesperioden i yderligere to år. Denne undtagelse udløber den 1. januar 2012, på hvilket tidspunkt direktivet skal være gennemført fuldt ud i alle medlemsstater.

1.2. Rapportens formål

I henhold til direktivets artikel 11 forelægger Kommissionen Europa-Parlamentet, Rådet og Det Økonomiske og Sociale Udvalg en rapport om gennemførelsen af direktivet og dets virkninger. Denne rapport opfylder dette krav. I overensstemmelse med bestemmelserne i artikel 11 er emnet for denne rapport især direktivets følger for det indre marked og virkningen af, at følgeret indføres i de medlemsstater, som ikke anvendte den i national ret inden direktivets ikrafttræden. Det retter særlig opmærksomhed på Fællesskabets stilling i forhold til relevante markeder, som ikke anvender følgeret, vurderer direktivets rolle i forhold til fremme af kunstnerisk udfoldelse og vurderer situationen med hensyn til forvaltningen i medlemsstaterne.

¹ Betragtning (3) i direktivet.

² Betragtning (9) i direktivet.

1.3. Procedurespørgsmål og høring af interesserede parter

I forbindelse med udarbejdelsen af denne rapport gennemførte Kommissionen en bred offentlig høring om alle de vigtige spørgsmål, der blev identificeret i artikel 11, herunder informationsudveksling med medlemsstaterne.

Kommissionen modtog 503 svar til offentliggørelse. Heraf var langt størstedelen (422) fra borgere, kunstneres retssuccessorer (248, primært i Frankrig og Italien) og kunstnere (174, primært fra Frankrig og Det Forenede Kongerige). Der blev også modtaget svar fra professionelle på kunstmarkedet (48), forvaltningsorganisationer, kunstneres brancheorganisationer og nogle offentlige myndigheder.

2. DIREKTIVETS VIRKNINGER

2.1. Baggrund – det globale kunstmarked

Det globale kunst- og antikmarked, herunder for både kunst og dekorativ kunst, havde en værdi af 43 mia. EUR i 2010, hvor det vendte tilbage til 2008-niveauet efter "kriseåret" 2009 (hvor salget faldt til 28 mia. EUR).³

EU havde en global markedsandel på 37 % udtrykt i værdi i 2010, efterfulgt af USA (34 %) og Kina (23 %).⁴ Den mest markante tendens på det globale kunst- og antikmarked i de seneste seks år er den voldsomme stigning i den kinesiske markedsandel fra 5 % i 2006 og det samtidige fald i USA's og EU's markedsandele (se figur 1 i bilag 1).

Salget på kunst- og antikmarkedet steg med 13 % til 35 mio. transaktioner i 2010. Det globale salg er fordelt mellem auktionshuse (49 % i 2010) og kunsthandlere (51 %). I 2010 udgjorde det samlede auktionssalg omkring 21 mia. EUR, mens auktionssalget af **kunst**⁵ nåede op på omkring 7 mia. EUR, jf. tabel 1 i bilaget.

Kunst- og antikmarkedet generelt yder et betydeligt bidrag til den globale økonomi både med hensyn til omsætning, men også med hensyn til de virksomheder, det støtter, samt den beskæftigelse og de kompetencer, det skaber både direkte og indirekte. Arts Economics har anslået, at der i 2010 var omkring 400 000 registrerede virksomheder (auktionshuse, kunsthandlere) i verden, mens der i EU er over 59 000 virksomheder, herunder 4 000 auktionshuse og 55 000 kunsthandlere, der har næsten 270 000 medarbejdere og understøtter et forsigtigt skønnet antal på over 110 000 job inden for hjælpe- og støttetjenester, som anvendes direkte af kunsthandelen.

2.2. Konkurrencemulighederne på markedet for moderne kunst og nutidskunst i EU, hvad angår relevante markeder, som ikke anvender følgeret

Følgeretten påvirker kun direkte handelen med nutidskunst og moderne kunst, dvs. levende EU-kunstneres værker, eller værker af EU-kunstnere indtil 70 år efter deres død. Værker, som er omfattet af følgeret, tegnede sig globalt for ca. 2,1 mia. EUR i auktionssalg i 2010. I EU

³ Alle tal er baseret på oplysninger fra Arts Economics med oplysninger fra Artnet.

⁴ Oplysningerne fra Arts Economics om Kinas andel af kunst- og antikmarkedet omfatter også det kinesiske fastland, Hongkong, Macao og Taiwan.

⁵ Eksklusive dekorativ kunst.

udgjorde disse værker 50 % af værdien af kunstauktionssalg i 2010,⁶ sammenlignet med 35 % af salget i USA, 25 % i Schweiz og 3 % af salget i resten af verden. Jf. tabel 1 i bilaget.

2.2.1. Auktionssalg af levende kunstneres værker

Det globale kunstauktionssalg af alle levende kunstneres værker udgjorde i 2010 ca. 1 mia. EUR, hvor EU tegnede sig for næsten en tredjedel af salget. Det globale auktionssalg af levende EU-kunstneres værker udgjorde en tredjedel af værdien af salget af levende kunstneres værker i 2010 (340 mio. EUR).⁷

Kunstauktionssalget af alle levende kunstneres værker steg med 136 % i værdi i perioden 2005-2010. Væksten i USA og EU var mindre end gennemsnittet (henholdsvis 60 % og 92 %), mens Schweiz og Kina begge meldte om stor vækst på henholdsvis 334 % og 646 %.⁸

EU tabte globale markedsandele for auktionssalg af levende kunstneres værker i perioden 2005-2010, fra 37 % til 30 %, hvilket primært skyldtes faldet i Det Forenede Kongeriges markedsandel fra 27 % til 20 %. Samtidig tabte USA markedsandele fra 54 % til 37 %, mens Kinas steg fra 8 % til 24 %. Schweiz' markedsandel steg en smule fra 0,3 % til 0,5 %.

EU's markedsandel af salget af levende EU-kunstneres værker faldt yderligere i perioden 2008 til 2010.⁹ Dette efterfulgte en høj markedsandel for Det Forenede Kongerige på 62 % i 2008, tre år efter at direktivet om følgeret trådte i kraft. Samtidig er USA's markedsandel steget med 5 procentpoint til 28 %, og nogle medlemsstater, der gennemførte følgeretten i 2006 for levende EU-kunstnere, oplevede også en stigende markedsandel i denne periode (Østrig, Nederlandene, Italien¹⁰), jf. tabel 1. Hvis de tilgængelige oplysninger betragtes over en længere tidshorisont, er EU's markedsandel for levende EU-kunstneres værker steget fra 60 % i 2002 til 66 % i 2010, og Det Forenede Kongeriges markedsandel fra 40 % til 42 %.

I lyset af den generelle udvikling på markedet for nutidskunst (og kunstmarkederne i det hele taget) er der i øjeblikket ikke tilstrækkelige oplysninger til at konkludere, at EU's tabte markedsandele for levende kunstneres værker i den pågældende periode direkte skyldtes harmoniseringen af følgeretten i 2006 (se nærmere i afsnit 2.4 nedenfor).

⁶ Oplysninger om kunstauktionssalg bruges her som det primære grundlag for drøftelserne om bevægelser på de globale kunstmarkeder, idet oplysninger om salg er offentlige, og perioden 2005-2010 har været anvendt, idet det tages i betragtning, at direktivet trådte i kraft den 1. januar 2006. Detaljerede oplysninger om værker, der er underlagt følgeretten, findes kun for perioden 2008-2010.

⁷ I modsætning til andre markeder, hvor auktionssalget er ligeligt fordelt, sælger mange levende kunstnere primært deres værker gennem kunsthandlere og ikke så meget på auktion. Salg gennem kunsthandlere kan være relativt højere i denne sektor og vurderes at være det dobbelte af værdien af auktionssalget.

⁸ Sammenligningerne skal fortolkes med forsigtighed i lyset af f.eks. den store interesse for traditionel kinesisk kunst i Kina.

⁹ Disse oplysninger skal fortolkes med forsigtighed: De omfatter ikke perioden før og efter harmoniseringen af følgeretten. Perioden 2008-2010 har også været en ukonventionel periode med stærkt svingende konjunkturer.

¹⁰ Italien gennemførte følgeretten i praksis i 2006.

2.2.2. Auktionssalg af værker af kunstnere, der er afdøde ved døden inden for 70 år før salgsdatoen

Det globale kunstauktionssalg af "moderne" kunstværker (kunstnere født mellem 1875 og 1945) beløb sig til omkring 3,5 mia. EUR i 2010. Heraf udgjorde "Arvemarkedet" i EU (værker af kunstnere, der er afdøde ved døden inden for 70 år før salgsdatoen) 1 mia. EUR.

Generelt steg markedet med 126 % i perioden 2005-2010. Salget i Schweiz, USA og EU steg med henholdsvis 25 %, 69 % og 85 %, mens Kina havde en meget høj vækstrate på over 1 300 %. EU tabte globale markedsandele, hvilket også overvejende skyldtes, at Det Forenede Kongeriges markedsandel faldt (fra 27 % til 20 %), hvilket også var tilfældet i USA og Schweiz. Kinas markedsandel steg voldsomt fra 4 % til 23 %.

Hvad angår EU's "arvemarked", bemærkes det, at Det Forenede Kongeriges markedsandel er faldet med 5 procentpoint til 37 % i perioden 2008-2010 uden anvendelse af følgeret på "arvemarkedet" (og faktisk faldt Det Forenede Kongeriges markedsandel betydeligt på det bredere marked for afdøde kunstnere i samme periode fra 34 % til 20 %). USA's markedsandel er steget med 5 procentpoint i samme periode, og markedsandele i andre EU-medlemsstater (uanset om de anvender følgeretten eller ej) er forblevet stabil. Der kan i øjeblikket ikke ses noget tydeligt mønster, der viser, at de medlemsstater, der ikke opkræver vederlag for afdøde kunstners værker, har klaret sig bedre i perioden end dem, der gør det. Jf. tabel 1 i bilaget.

2.3. Følger for det indre marked

I forventning om, at ikkeharmoniseret anvendelse af følgeretten bidrog til "flytning af salgsaktiviteter" i EU, søgte Kommissionen at identificere, hvorvidt der var sket en omlægning af handelen fra de medlemsstater, der for første gang indførte følgeretten for levende kunstners værker i 2006, mod andre medlemsstater, og hvorvidt de medlemsstater, for hvilke der gælder en undtagelse frem til den 1. januar 2012, syntes at have en komparativ fordel i forhold til salg af afdøde kunstners værker. Kommissionen så på de tilgængelige oplysninger for perioden 2005-2010.

2.3.1. Auktionssalg af levende og afdøde kunstners værker

Kunstmarkederne i EU er forskellige med hensyn til art og opbygning. Det Forenede Kongerige har f.eks. den største markedsandel i EU i forhold til værdien af auktionssalg af kunstværker, der er underlagt følgeretten (64 % i 2010), efterfulgt af Frankrig (12 %) og Tyskland (5 %), mens Frankrig havde den største transaktionsvolumen (26 %).¹¹

Alt i alt var ca. 65 000 auktionstransaktioner underlagt følgeretten i 2010, hvoraf omkring to tredjedele af salget var afdøde kunstners værker og en tredjedel levende kunstners værker. Jf. tabel 1 i bilaget.

Hvis vi ser på både værdi og volumen af auktionssalget af levende kunstners værker i perioden 2005-2010, viser der sig ikke noget klart mønster af, at der har været systematisk omlægning af handelen i EU fra de medlemsstater, som indførte retten for levende kunstnere i 2006.

¹¹ Det Forenede Kongeriges høje salgsværdi skyldes et lille antal meget dyre salg. I 2010 lå 54 % af værdien af kunstmarkedet sig i prisklassen 2 mia. EUR (som kun udgjorde 0,5 % af transaktionerne).

Det Forenede Kongerige tabte markedsandele i forhold til 2005 for salget af både levende og afdøde kunstneres værker. Det Forenede Kongerige tabte også EU-markedsandele mellem 2008 og 2010 for levende kunstneres værker, der er underlagt følgeretten, selv om landets markedsandel nåede op på sit højeste niveau, 61 %, i 2008, dvs. tre år efter direktivets ikrafttræden. Andre medlemsstater, der indførte følgeretten for første gang, (Østrig, Nederlandene og Italien) vandt imidlertid også markedsandele på bekostning af Det Forenede Kongerige i løbet af denne periode. Det bemærkes også, at Det Forenede Kongerige tabte EU-markedsandele for afdøde kunstneres værker i såvel 2005-2010 som i 2008-2010. Ud af de medlemsstater, der allerede havde indført følgeretten, steg markedsandelen for både Frankrig og Tyskland en smule i 2008-2010 for salg af levende EU-kunstnere (henholdsvis fra 5 % til 7 % og fra 3 % til 4 %), mens "resten af EU's" andel forblev stabil på 2 %. Med hensyn til afdøde kunstneres værker forblev markedsandelene stabile. Jf. tabel 1 i bilaget.

2.3.2. Ændringer i den samlede markedsandel

Tilsvarende viser der sig ikke noget klart mønster med hensyn til den samlede markedsandel i perioden 2005-2010. Østrigs, Nederlandenes og Italiens andel af EU-markedet steg en smule for levende kunstneres værker, mens Det Forenede Kongeriges markedsandel faldt betydeligt i takt med, at markedet generelt gik tilbage.

Ændringerne i markedsandelene for handelen med afdøde kunstneres værker viser heller ikke et entydigt billede. Det Forenede Kongeriges markedsandel faldt i samme takt som den generelle markedstilbagegang, Tysklands og Nederlandenes markedsandel faldt en smule, mens Frankrigs, Østrigs og Italiens steg.

2.4. Faktorer, der påvirker udviklingen på kunstmarkederne

Mange interessenter har påpeget, at de forskellige kunstmarkeders karakteristika, deres udvikling og markedernes relative konkurrenceevne afhænger af en lang række faktorer. Det generelle beskatningssystem, herunder moms, kan spille en vigtig rolle. Det bemærkes, at momssatserne inden for EU varierer betydeligt fra 15 % til 25 %. Kommissionssatser og administrationsomkostninger, herunder til forvaltning af følgeretten, er blevet nævnt.

Andre spørgsmål er også relevante. Kunstmarkederne er sårbare over for ændringer i smag samt ændringer i opfattelsen af kunstværkers investeringsværdi. I denne forbindelse er ekspertise, specialisering på et givent marked, tillid og kontakter vigtige faktorer. Udviklingen i den globale velstandsfordeling kan være relevant, hvilket især væksten på de kinesiske kunstmarkeder vidner om. Samtidig har kunstmarkedets mobilitet, herunder den stigende tiltrækning til nationale og internationale kunstmesser i kunsthandlersektoren, også været nævnt.

2.4.1. Mobilitet i de højere prisklasser

Det globale kunstmarked er desuden karakteriseret ved få "globale markedscentre", hvor den mest værdifulde kunst – over 50 000 EUR – købes og sælges. Disse centre, som har den største andel af salget i de højere prisklasser, omfatter USA, Kina og Det Forenede Kongerige. Dette bekræftes også af, at en lille andel af salget tegner sig for en stor procentdel af transaktionsværdien.

Mange respondenter har bemærket, at salget af dyrere værker er mere sårbart over for det internationale konkurrencepres, og at afgifterne på dette salg har større sandsynlighed for at tvinge sælgerne til at flytte salget til markeder, hvor transaktionsomkostningerne generelt er

lavere, selv om der tages højde for transportomkostningerne.¹² Tilsvarende har auktionshuse bemærket tilfælde, hvor deres kunder har valgt at flytte salget til New York, hvor følgeretten har vejet tungt ud fra et omkostningshensyn i denne beslutning. Kunsthandlersektoren har bemærket en tendens til at flytte transaktioner til en af de populære internationale kunstmesser, hvor Art Basel nævnes som et godt eksempel. Alt i alt vil sælgere rationelt flytte for at handle på de markeder, hvor transaktionen vil være mest gunstig, og følgeretten er én af en række faktorer, der spiller en rolle i valget af salgssted.

2.4.2. Administrativ byrde i de lavere prisklasser

Langt størstedelen af handelsvolumenen befinder sig i den lavere ende af markedet, dvs. primært "indenlandske" markeder, som har en tendens til en højere volumen af salg med en lav værdi. Sådanne markeder kan være nationale eller fungere parallelt med internationale markeder (London er et godt eksempel) og er normalt baseret på en stor volumen af salg med en lav værdi, som normalt er lokalt og sælges til lokale købere (se figur 3 i bilaget). Det er blevet bemærket, at disse markeder har en tendens til at være domineret af mindre virksomheder, som er sårbare over for regelbyrder, der øger deres omkostninger. Dette forhold forklares i afsnit 3 nedenfor.

3. GENNEMFØRELSESPØRGSMÅL PÅ NATIONALT PLAN

3.1. Vederlagssatser

Det vigtigste i direktivet var harmoniseringen af de gældende vederlagssatser inden for fem identificerede beløbsgrænser, hvilket havde til formål at harmonisere anvendelsen af følgeretten, for så vidt forskellene fordrejede konkurrencevilkårene i det indre marked. Ingen interessenter har nævnt, at beløbsgrænserne og vederlagssatserne skal ændres, eller at den frivillige sats på 5 % for salg med en værdi på mindre end 5 000 EUR bør afskaffes.

Hvad angår minimumsbeløbsgrænsen for anvendelse af følgeretten, varierer satserne mellem 15 EUR og 3 000 EUR. Det er ikke blevet dokumenteret, at forskelle på nationalt plan har haft en negativ indvirkning på handelen i EU.

3.2. Forvaltningsprocedurer

I henhold til direktivet kan medlemsstaterne indføre obligatorisk eller fakultativ kollektiv forvaltning af følgeretsvederlaget. Størstedelen af medlemsstaterne anvender obligatorisk kollektiv forvaltning af følgeretten, men et stort antal valgte den fakultative kollektive forvaltning. Interessenterne satte ikke spørgsmålstejn ved de forskellige tilgange til kollektiv forvaltning af retten.

Ud over dette står der ikke noget i direktivet om gennemførelse og forvaltning af retten. De nationale systemer er meget forskellige, hvilket skaber forskelle med hensyn til, hvor let og omkostningstung forvaltningen er for både professionelle på kunstmarkedet og forvaltningsorganisationer, der administrerer følgeretten.

¹² Se f.eks. "The impact of artist resale rights on the art market in the UK", Toby Froschauer, januar 2008.

3.2.1. Administrationsomkostninger

De fleste professionelle på kunstmarkedet rejste spørgsmålet om administrationsomkostninger. Det blev påpeget, at især SMV'er, som normalt har en større markedsandel efter volumen end efter værdi, vil lide under de store administrationsomkostninger, der udløses ved hver enkelt transaktion. Det bemærkes i denne henseende, at der alene i 2010 var over 65 000 berettigede auktionssalg. Omkostningerne til administration af retten er blevet anslået til at være op til 50 EUR pr. transaktion. Dette omfatter primært personaleomkostninger knyttet til i) identifikation af berettigede kunstnere, ii) identifikation af og søgning efter arvinger og andre rettighedshavere, iii) behandling af udeladelser og refusioner, samt it-systemudgifter.

Den største enkeltfaktor synes at være identifikation af berettigede kunstnere. Forvaltningsorganisationerne i nogle medlemsstater har gode fortegnelser, mens andre ikke registrerer oplysningerne eller stiller dem til rådighed på en effektiv måde. Nogle forvaltningsorganisationer offentliggør lister over rettighedshavere, der har indgået en kontrakt med dem og er berettiget til at modtage følgeretsvederlag. I medlemsstater, hvor registrering af kunstneren i en forvaltningsorganisation er en betingelse for betaling af vederlag, kan forvaltningsorganisationerne udlevere en fuld liste over mulige begunstigede.

Hvis forvaltningsorganisationer ikke stiller oplysningerne til rådighed på en systematisk og forståelig måde, skal de professionelle på kunstmarkedet tilsyneladende selv stå for søgningen. Situationen med hensyn til grænseoverskridende tilgængelighed og adgang til fortegnelser over berettigede kunstnere er fragmenteret.

Det at føre omfattende og søgbare fortegnelser over berettigede kunstnere er blevet nævnt som et vigtigt krav for at reducere de administrative omkostninger ved følgeretten. En anden fremgangsmåde synes at være brugen af et frivilligt og forenklet engangsbetalingsystem. I én medlemsstat er en aftale på tværs af branchen (rettighedshavere, branchen) om gennemførelse af retten og samarbejde om udviklingen af kompatible it-systemer blevet nævnt som vigtige elementer til at sikre effektiv forvaltning af retten.

3.2.2. Omkostninger for forvaltningsorganisationer

Forvaltningsorganisationerne taler om administrationsomkostninger i omegnen af 10 % til 20 % af det opkrævede vederlag. Forvaltningsorganisationernes administrationsomkostninger trækkes normalt fra, før vederlaget udbetales, således at de afholdes af de begunstigede.

I medlemsstater, hvor forvaltningsorganisationer kun kan opkræve vederlag på grundlag af individuelle mandater, kan hele det opkrævede vederlag normalt udbetales. I medlemsstater med andre systemer er det nogle gange ikke muligt at finde de begunstigede. I disse tilfælde udbetales op til 5 % af det opkrævede vederlag ikke.

3.2.3. "Kaskadeeffekten"

Kunsthandlere har også kritiseret den såkaldte "kaskadeeffekt" ved følgeretten, nemlig at der skal betales vederlag for hver enkelt transaktion, og at det i modsætning til moms ikke kan refunderes for transaktioner mellem kunsthandlere. Følgeretten har en kumulerende virkning på kunstværker, der sælges flere gange. I medlemsstater, hvor det ikke kun er sælgeren, men også køberen, der kan forpligtes til at betale vederlaget, kan en kunsthandler, der er involveret i to transaktioner efter hinanden, komme til at betale vederlaget to gange i træk for det samme kunstværk (først som køber og derefter som sælger).

4. KONSEKVENSER FOR KUNSTNERE

4.1. Fordele og omkostninger for kunstnere

Kommissionen udbad sig oplysninger fra de forvaltningsorganisationer, der har ansvar for opkrævning og udbetaling af vederlaget, om a) antal kunstnere, der er blevet begunstiget hvert år mellem 2005 og 2010, og b) det udbetalte beløb. 10 forvaltningsorganisationer kunne fremsende disse oplysninger, dvs. for 10 ud af 27 medlemsstater.¹³ Se sammendraget i tabel 3 i bilaget. I disse 10 medlemsstater blev der udbetalt omkring 14 mio. EUR i vederlaget i 2010 til 6 631 kunstnere og deres arvinger, hvilket er ret stabilt i forhold til 2007, hvor 14,4 mio. EUR blev udbetalt til 7 107 kunstnere og deres arvinger. Omkring halvdelen af vederlaget blev opkrævet i Frankrig alene. Forvaltningsorganisationer i fire medlemsstater (Belgien, Danmark, Frankrig og Slovakiet) oplyste fordelingen af udbetalingerne mellem levende og afdøde kunstnere for 2006-2010. I disse fire medlemsstater blev 22 % af vederlaget efter værdi og 41 % af vederlaget efter volumen udbetalt til levende kunstnere i perioden.

Disse tal er stort set blevet bekræftet af research fra Arts Economics. I 2010 omfattede berettiget auktionssalg kunstværker af over 5 000 levende kunstnere og nåede op på 19 000 transaktioner og en værdi på 225 mio. EUR. Arvinger tegner sig for en meget større andel af det salg, der er underlagt følgeretten, og udgør 82 % af det berettigede salg efter værdi, 71 % efter volumen og 63 % af de begunstigede (se tabel 4 i bilaget).

45 % af de levende kunstnere, der gennemførte et berettiget salg i 2010, (2 271) lå under beløbsgrænsen på 3 000 EUR, hvilket udløste en vederlagssats på op til 150 EUR. Yderligere 39 % lå under beløbsgrænsen på op til 50 000 med et vederlag på op til 2 030 EUR. Langt de fleste af de kunstnere og retssuccessorer, der bidrog til høringen, glædede sig over følgeretssystemet, fordi det gør en forskel både økonomisk og med hensyn til anerkendelse. Nogle forvaltningsorganisationer har også ordninger, hvor der fratrækkes et beløb til kulturelle formål (10 % af indtægterne forbundet med følgeretten), som specifikt støtter unge kunstnere. Forvaltningsorganisationerne i nogle medlemsstater beklager, at harmoniseringen af de gældende satser i henhold direktivet om følgeretten har resulteret i en lavere vederlagssats end den, der gjaldt i den nationale lovgivning før indførelsen af beløbsgrænsen på 12 500 EUR, og det degressive vederlag, f.eks. i Tyskland, hvor man tidligere anvendte en fast sats på 5 % for alt salg.

5. KONKLUSIONER

5.1. De europæiske markeders konkurrenceevne

Der tegner sig ikke noget klart mønster af, at EU's tabte markedsandele på det globale marked for moderne og nutidskunst skulle være knyttet til harmoniseringen af bestemmelserne om anvendelse af følgeretten i EU den 1. januar 2006. Tilsvarende er der ikke noget, der klart peger på systematisk omlægning af handelen i EU fra de medlemsstater, der indførte retten for levende kunstnere i 2006. Der ligger ikke desto mindre helt klart et pres på de europæiske

¹³ Nogle forvaltningsorganisationer kunne oplyse beløbet for det udbetalte vederlag, men ikke antal kunstnere. Andre oplyste et samlet beløb, men ikke tallene på årsbasis. Én oplyste antal kunstnere, men ingen beløb. Organisationerne i otte medlemsstater var slet ikke i stand til at fremsende nogen oplysninger.

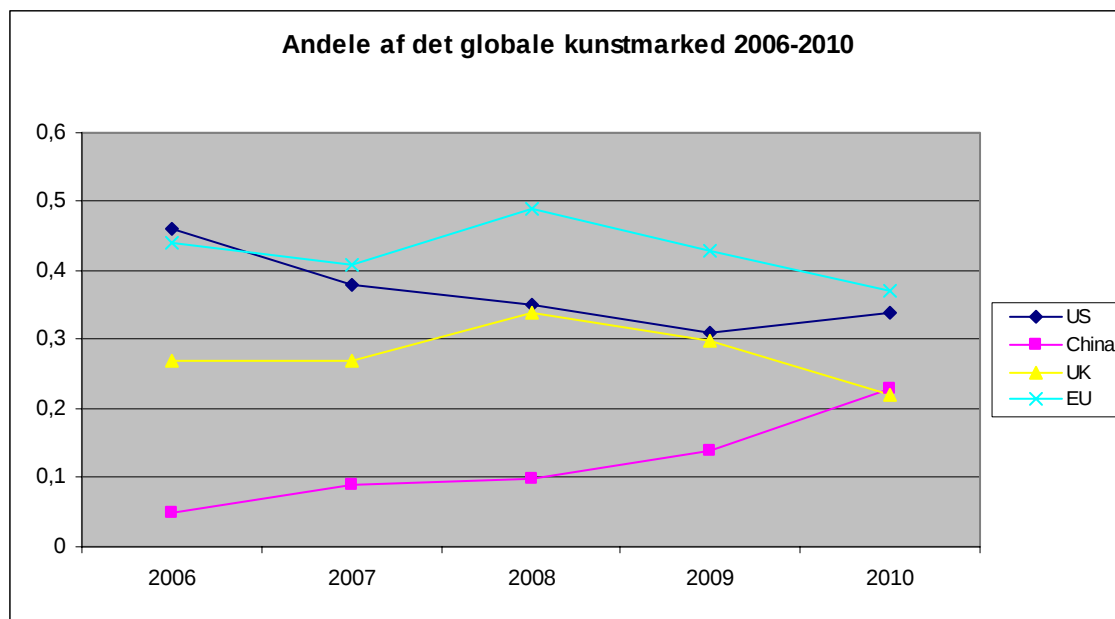
kunstmarkeder, inden for alle prisklasser, og for både auktioner og kunsthandlere, og det bemærkes, at anvendelsesområdet for følgeretten vil blive udvidet betydeligt efter udløbet af undtagelsen for afdøde kunstneres værker den 1. januar 2012.

Samtidig synes kvaliteten af forvaltningen af følgeretten at variere meget i EU, hvilket skaber omkostninger for både de professionelle på kunstmarkedet og kunstnerne. Byrden kan være særligt stor for dem, der ligger i den lave ende af markedet, og som rammes forholdsmæssigt hårdere af omkostningerne til forvaltning af retten. Kommissionen anerkender endvidere, at den ineffektive forvaltning af følgeretten i nogle medlemsstater lægger en stor byrde på de professionelle på kunstmarkedet og også kan resultere i unødvendigt store fradrag i vederlaget til kunstnere og deres retssuccessorer.

- I lyset af sektorens økonomiske betydning mener Kommissionen, at der bør holdes øje med udviklingen på markedet. Kommissionen vil gennemføre endnu en rapporteringsprocedure og offentliggøre resultaterne i 2014.
- Kommissionen vil også søge at opfylde sit tilsagn om at overtale tredjelande til at gennemføre følgeretten.
- I lyset af den mængde transaktioner, der er underlagt følgeretten, mener Kommissionen også, at det vil være en fordel at udveksle bedste praksis på europæisk plan med henblik på at forvalte og minimere administrationsomkostningerne i alle medlemsstater. Til det formål agter den at etablere en dialog mellem interessenterne, som skal munde ud i henstillinger til forbedring af systemet til opkrævning og udbetaling af vederlag i hele EU.
- Mere generelt mener Kommissionen, at forvaltningsorganisationerne skal anvende en højere standard for forvaltning og gennemsigtighed med hensyn til deres medlemmer og kommercielle brugere, og vil fremsætte et forslag om dette i løbet af 2012, som skal finde anvendelse i lige mål på de forvaltningsorganisationer, der administrerer følgeretten.

Bilag 1

Figur 1 – Ændring i andelen af det globale kunstmarked 2006-2010

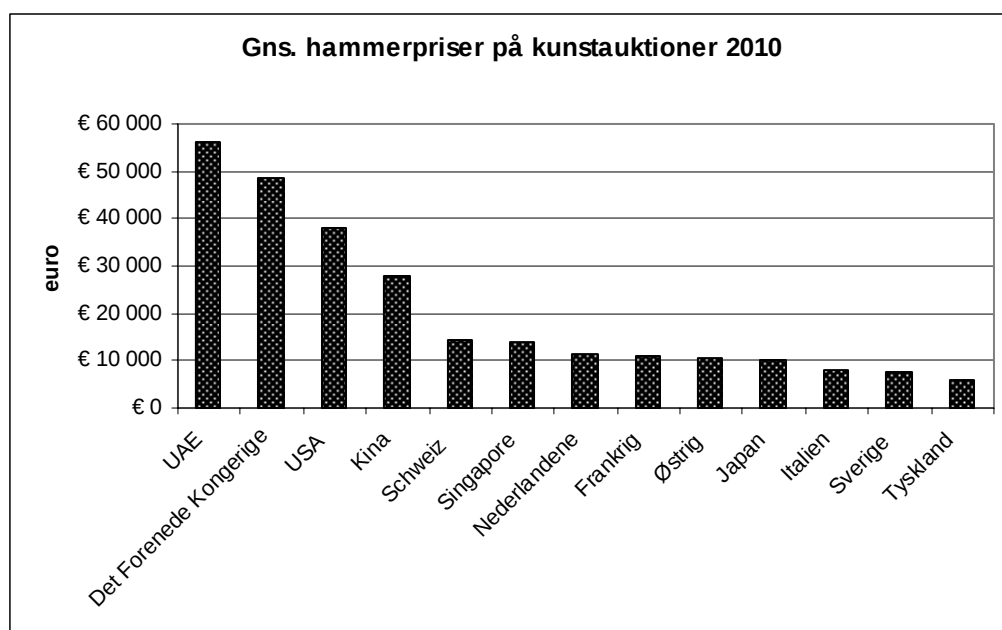
Tabel 1 – Auktionssalg 2008 og 2010

	Auktionssalg 2008 (mio. EUR)					Auktionssalg 2010 (mio. EUR)					
	Alle levende kunstnere	Levende EU-kunstnere	Værker af kunstnere, der er afgået ved døden inden for 70 år før salget	Værker af EU-kunstnere, der er afgået ved døden inden for 70 år før salget	Auktions-salg i alt (kunst og dekorativ kunst)	Alle levende kunstnere	Levende EU-kunstnere	Værker af kunstnere, der er afgået ved døden inden for 70 år før salget	Værker af EU-kunstnere, der er afgået ved døden inden for 70 år før salget	Auktions-salg i alt (kunst og dekorativ kunst)	Kunstauktionssalg
AT	6,5	6,0	15,1	14,3	131,6	8,5	7,6	22,1	19,8	222,8	76,6
FR	40,7	27,4	162,4	136,1	1105,3	51,6	24,1	200,9	120,6	1153,4	396,8
DE	17,4	14,9	61,4	57,2	454,5	16,8	12,3	69,2	53,6	416,5	143,3
IT	20,2	11,7	72,6	60,7	514,1	16,9	14,6	53,0	53,5	250,2	86,1
NL	2,8	2,2	11,4	10,8	126,7	6,7	4,7	1,5	16,9	124,6	42,9
SE	4,9	4,3	20,2	16,0	138,9	9,7	9,4	27,1	22,6	153,3	52,7
UK	506,3	347,0	900,6	752,8	6391,1	199,4	145,1	695,4	661,0	4224,9	1453,4
Resten af EU	15,8	14,4	51,5	47,5	437,0	15,1	6,9	107,7	83,7	693,8	238,7
EU	614,5	429,0	1295,0	1099,9	9299,3	319,1	224,7	1176,8	1031,7	7239,5	2490,4
USA	421,4	127,9	1129,9	626,5	6607,8	389,5	97,6	1308,2	694,4	6499,6	2235,9
CH	3,9	3,0	26,9	25,9	272,8	5,7	3,4	35,2	29,3	376,5	129,5
Resten af verden	350,3	5,7	201,8	37,0	2791,1	357,1	17,5	970,8	43,8	6661,2	2226,8
I ALT	1390,2	564,5	2653,6	1784,8	18971,0	1071,6	343,2	3490,3	1799,2	20776,8	7082,6

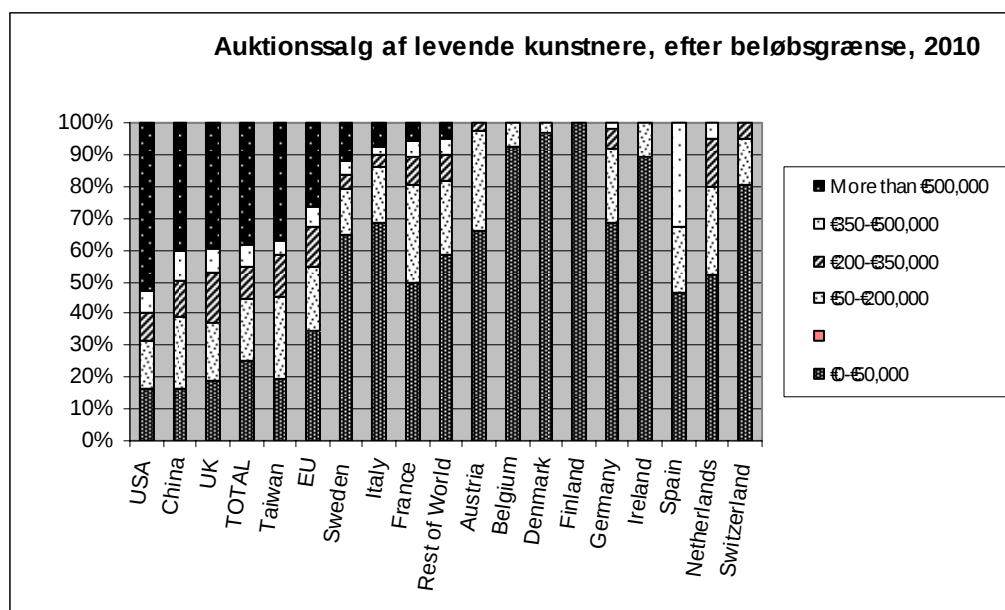
Tabel 2 – Auktionssalg af værker af levende kunstnere og europæiske kunstnere med berettigede arvinger, EU, 2010

	Værdi mio. EUR	Antal kunstnere/arvinger	Transaktionsvolumen
Levende kunstnere	225	5 072	18 670
Europæiske kunstnere med berettigede arvinger	1 032	8 814	46 380
I alt	1 257	13 886	65 050
Levende kunstnere i % af det samlede salg	18 %	37 %	29 %

Figur 2

Figur 3

Tabel 3 – Antal begunstigede kunstnere og værdien af det udbetalte vederlag 2005-2010, udvalgte EU-medlemsstater

	2005		2006		2007		2008		2009		2010	
	Antal	Værdi mio. EUR	Antal	Værdi mio. EUR	Antal	Værdi mio. EUR	Antal	Værdi mio. EUR	Antal	Værdi mio. EUR	Antal	Værdi mio. EUR
AT			19	0,038	27	0,07	43	0,111	39	0,093	38	0,11
BE	291	0,256	413	0,505	448	0,51	545	0,623	508	0,46	513	0,554
DK			1604	0,225	2071	1,346	1989	1,403	1511	0,742	1894	0,857
EE		0,007	10	0,018	14	0,021	13	0,011	9	0,01	11	0,004
FR	1991	2,934	2191	5,2	2233	6,51	1985	6,68	1959	6,06	2054	6,848
DE	878	2,351	1020	2,751	1191	3,47	1157	3,374	1112	4,319	1021	3,427
NL			46	0,06	39	0,053	54	0,067	44	0,056	58	0,105
PT					4	0,001	6	0,005	19	0,027	26	0,026
SK	76	0,021	110	0,025	135	0,037	152	0,049	132	0,038	50	0,022
UK			414	0,987	945	2,99	1123	3,45	913	2,594	966	2,696
I alt		5,569	5827	9,809	7107	15,008	7067	15,773	6246	14,399	6631	14,649